

Kontrollista kasvatukseen

Kuvaohjelmalain muutos ja uuden Mediakasvatus- ja kuvaohjelmakeskuksen (MEKU) perustaminen vuoden 2012 alussa muuttivat valtiollista roolia niin kuvaohjelmien ikärajoihin liittyvän sääntelyn osalta kuin mediakasvatuksen valtiollisen koordinaation osalta. Uusi virasto vastaa kuvaohjelmaluokittelijoiden kouluttamisesta ja valvoo viranomaisena luokittelijoiden ja media-alan toimintaa ikärajoihin liittyvissä kysymyksissä. Mediakasvatuksen kansallinen edistäminen on valtiollisena tehtävänä uusi. Kontrollivirastosta on tullut kasvattaja. Tässä katsauksessa tarkastellaan tätä muutosta.

Mediakasvatus ja kuvaohjelmakeskus: uusi virasto

Mediakasvatus- ja kuvaohjelmakeskus MEKU on Opetus- ja kulttuuriministeriön alainen uusi virasto, jonka tehtäviä ovat kansallisen mediakasvatuksen koordinaatio ja edistäminen sekä kuvaohjelmien tarjoamisen valvonta. MEKU:n tehtävänä on edistää mediakasvatusta, lasten mediataitoja ja lapsille turvallisen mediaympäristön kehittämistä yhteistyössä muiden viranomaisten ja toimialan yhteisöjen kanssa. MEKU toimii asiantuntijana lasten mediaympäristön kehityksessä, edistää alaan liittyvää tutkimusta ja seuraa alan kansainvälistä kehitystä sekä tiedottaa lapsia ja mediaa koskevista asioista.

Vuoden 2012 alusta voimaan astuneen kuvaohjelmalain (710/211) myötä ikäraja-järjestelmä uudistui ja koskee nykyisin elokuvien ja digitaalisten pelien lisäksi myös televisio-ohjelmia. Aiemmin elokuvat ennakkotarkastettiin, digitaaliset pelit saivat ikäraajansa yleiseurooppalaisen itsesääntelyjärjestelmän kautta ja televisio-ohjelmia säädeltiin tv-yhtiöiden keskinäisillä sopi-

muksilla. Monimutkainen ikäraja-järjestelmä ja toisistaan poikkeavat merkinnät olivat kuluttajille vaikeasti ymmärrettäviä ja huonosti tunnettuja.

Uuden luokittelujärjestelmän inspiraatio-na toimivat hollantilainen Kijkwijzer sekä yleiseurooppalainen digitaalisten pelien ikäraja-järjestelmä PEGI. Luokittelujärjestelmän avulla arvioidaan kuvaohjelmien sisältämän väkivallan, seksin, ahdistavuuden sekä päihteiden käytön mahdollista haitallisuutta eri-ikäisille. Kuvaohjelmien uudet ikärajat ovat S (sallittu kaikenikäisille), 7, 12, 16 ja 18. Ikärajamerkintöjen lisäksi kuvaohjelmien yhteyteen lisätään haitallista sisältöä kuvaavat symbolit, joiden käyttöönotto oli lapsille turvallisen mediaympäristön kehittämisen näkökulmasta merkittävä edistysaskel.

MEKU vastaa kuvaohjelmien luokittelijoiden koulutuksesta ja valvonnasta. Uuden luokittelujärjestelmän toimivuuden arvioinnissa kansalaisten rooli korostuu, sillä nykyisin perusteltu katsojapalaute voi johtaa ikärajan uudelleenarviointiin.

Vaikka tiedetään, että lasten ja nuorten kehitys on hyvin yksilöllistä, ikäraja-järjestelmän pohjaksi joudutaan tekemään oletuksia normatiivisesti kehittyvästä keskivertolapsesta. Normatiivista lapsuuden ja nuoruuden määrittelyä on tarkasteltu kriittisesti (Burman 2008, Solomon 2009, Robinson & Davies 2008), mutta tämä tarkastelu näyttää jääneen lähinnä akateemisen keskustelun sisälle, ilman poliittisia vaikutuksia. Iän ja kehitystason lisäksi lasten mediakokemuksiin vaikuttavat kuitenkin monet persoonalliset tekijät sekä vanhempien ja kaveripiirin tarjoamat median käytön mallit. Tämä yksilöllisyyden mahdollisuuden tunnistaminen näkyy siinä, että muiden kuin ikärajan 18

kohdalla kuvaohjelmien julkisen esittämisen osalta on käytössä kolmen vuoden jousto, eli täysi-ikäisen seurassa elokuvaan pääsee ikäraja kolme vuotta nuorempi lapsi tai nuori.

Suurin muutos kohdistuu ikärajojen osalta nuoruusikäisiin, sillä aiempi 11, 13, 15 -porastus oli tiheämpi nykyisen 12, 16 -asteikon sijaan. Tilannetta hankaloittaa etenkin amerikkalaisen elokuvatuotannon suuntaaminen juuri 13–15-vuotiaalle teiniyleisölle. Itse asiassa eurooppalaisten regulaattorien piirissä keskustellaankin parhaillaan mahdollisesta ”teini-ikärajan” (maasta ja systeemistä riippuen joko 13 tai 14) käyttöönoton tarpeesta. Suomalaisessa luokittelujärjestelmässä nämä pääosin amerikkalaiset ”nuorten toimintaelokuvat” tulevat melko todennäköisesti luokitelluiksi 12-kategoriaan, mikä ei ole lasten suojelun näkökulmasta aina ongelmattonta.

Nuoruuteen kuuluu sekä omien että muiden asettamien rajojen kokeilu. Tiedetään hyvin, että esimerkiksi vain aikuisille tarkoitettuja pelejä pelaavat jo ala-asteikäiset (Ermi, Heliö & Mäyrä 2004) ja että 18-ikäraja voi toimia myös eräänlaisena houkuttimena. Ikäraja 18 antaa kuitenkin tärkeää informaatiota siitä, että mediasisältö on luonteeltaan varsin voimakasta, eikä sitä ole tarkoitettu lapsille. Ennakkovaroitus auttaa osaltaan valmistautumaan kuormittavan mediasisällön käsittelyyn aktiivisella nuoren käytössä olevat mielen suojautumiskeinot. Pelkillä ikärajoilla ei pystytä takaamaan lasten riittävää turvallisuutta mediaympäristössä, vaan rajoitusten ja suojelun oheen tarvitaan sekä lapsia että kasvattajia voimaannuttavaa mediakasvatusta ja mediataitoja edistävää toimintaa.

Monitahoinen mediasuhde

Tuore kuvaohjelmalaki lisäsi televisio-ohjelmien myötä kuvaohjelmien luokittelun piiriin merkittävän osan lasten ja nuorten käyttämistä mediasisällöistä. Tästä huolimatta suuri ja jatkuvasti kasvava osa käytetyistä mediasisällöistä ei kuulu kuvaohjelmalain piiriin.

Nuoret käyttävät kuvaohjelmalain kehitykselle mahdollisesti haitallisena pitämää aineistoa usein kansainvälisten internetpalveluiden kautta. Esimerkiksi seksiä sisäl-

tävää materiaalia lapset ja nuoret näkevät enimmäkseen lähteistä, joihin kuvaohjelmalain valvonta ei ulotu (Livingstone, S., Haddon, L., Görzig, A. & Ólafsson, K. 2011, 50). Mediasisältöjen ja teknologisten mahdollisuuksien lisääntyminen (esimerkiksi älypuhelinien yleistymisen myös lasten ja nuorten henkilökohtaisessa käytössä) tekee valtiojohtoisesta kontrollista tehotonta ilman panostusta mediakasvatukseen. Mediakasvatuksessa toiminnan kohteena on tavallisesti nimenomaan median ja mediankäyttäjän välinen suhde (Kupiainen 2009, 175). Pelkän ulkoisen kontrollin sijaan pyritään siis ensisijaisesti vaikuttamaan mediasuhteeseen, minkä seurauksena lapsi tai nuori voi oppia kasvaessaan osin itse säätelemään mediankäyttöään omista lähtökohdistaan käsin. Kasvattajien vastuuta ja esimerkiksi vanhempien ja lasten yhteisen mediasuhteen rakentamisen merkitystä ei silti sovi vähätellä.

Mediasuhde on vastaanottosuhdetta huomattavasti monitahoisempi ja vuorovaikutteisempi kulttuurinen suhde: toisaalta media vaikuttaa ihmiseen, toisaalta jokaisella on oma tapansa käyttää mediaa (Suoranta & Ylä-Kotola 2000, 10). Mediasuhteen tarkastelu edellyttää monitieteistä otetta. Vuorovaikutus suhteessa mediaan koostuu useista osatekijöistä, kuten mediankäytön tavasta tai muodosta, käyttäjän mediataidoista, käytetystä teknologiasta ja ilmaisumuodoista. Mediasuhde on muuttuva ja pedagogisen vaikutuksen mahdollistava suhde, ja se voi toteutua niin yksilöllisessä kuin yhteisöllisessäkin muodossa. (Kotilainen 2009, 7–10.)

MEKU:n mediakasvatusajattelussa käsitetään mediakasvatus ja mediasuhteet laaja-alaisesti niin, että pelkästään yksilön valmiuksiin keskittyvän kasvatusavoitteen sijaan mediasuhteen ymmärretään muodostuvan mediaympäristön ja sosiaalisen ympäristön vuorovaikutuksessa. Suhde mediaan voi nuorella näyttäytyä hyvinkin erilaisena eri tilanteissa: koulussa, elokuvakerhossa ja kavereiden kanssa chattaillessa. Puhuttaessa nuoren mediakasvatuksesta kyse ei siis ole vain nuoren yksilöllisistä taidoista, niiden puutteista, tai sisältöjen sallimisesta tai kieltämisestä yksittäiseltä yksilöltä. Koko yhteisön media(kasvatus)tietoisuudella ja esimerkiksi kodin tai koulun mediaympä-

ristöllä ja mediankäytön tavoilla on merkitystä. (ks. Kupiainen 2009, 170.) Näin ollen merkittävä osa MEKU:n mediakasvatuksen tavoitteista koskee erityisesti kasvattajien mediakasvatustietoisuuden herättämistä ja suuntaamista. Esimerkiksi Ermi, Heliö ja Mäyrä (2004, 141) huomauttavat digitaalisiin peleihin liittyen, että dialogi eri ikäluokkien välillä olisi kotien mediakasvatuksen kannalta tärkeää. Näitä asioita MEKU pyrkii nostamaan esiin tiedottamisen keinoin, sekä yhteistyössä kentän toimijoiden kanssa. MEKU:n resurssit eivät riitä mediakasvatuksen paikalliseen konkreettiseen toimintaan, mitä toteutetaan jo laajasti mm. kuntien, korkeakoulujen, kolmannen sektorin ja yksityisten toimijoiden voimin. MEKU:n tehtävänä on koordinoita ja välittää käytännön toimijoiden työtä sekä tiedottaa siitä.

MEKU:n mediakasvatuksen lähtökohtana on viesti siitä, että mediakasvatusta ohjaa yhteiskunnan asettama kasvatustavoite medioituneessa kulttuurissamme. Kasvatus nähdään yhteiskunnan vallankäytön muotona suhteessa yksilöön ja se perustuu yhteiskunnan demokraattisesti hyväksymiin arvoihin ja normeihin. Sananvapautta rajoittava ikärajasääntely voidaan nähdä yhtenä, MEKU:n toimintaan liittyvänä konkreettisimmin näkyvänä vallankäytön välineenä. Kaiken kasvatuksen päämääränä on MEKU:n kasvatusajattelun mukaan hyvä elämä. Hyvän elämän saavuttaminen edellyttää kykyä ja mahdollisuutta osallistua oman elämänsä rakentamiseen, mikä nyky-yhteiskunnassa tarkoittaa muun muassa laaja-alaista toimijuutta suhteessa mediaan.

Mediakasvatukseen kuuluu osin kaikkeen kasvatukseen liittyvä, jo antiikin aikana tunnistettu lukutaidon dilemma (Kupiainen & Sintonen 2009, 51–55), joka MEKU:n toiminnassa näkyy ikärajojen asettamisen ja niiden valvonnan ja kriittisen ja ymmärtävän medialukutaidon välisenä ristiriitana. Lapsia, nuoria ja aikuisia on tuettava medialukutaidon kehittämisessä, mutta samaan aikaan on rajoitettava tietynlaisia sisältöjä tietynikäisiltä lapsilta ja nuorilta. Ristiriidan tunnistaminen ei edellytä mustavalkoista lähestymistapaa: täysin turvallinen mediaympäristö on turvallisen maailman kaltainen pelottava utopia, mutta tietyn turvallista mediaympäristöä edistävin toimin voidaan

mahdollistaa lapsille ja nuorille turvallisempi ympäristö median parissa toimimiseen ja medialukutaidon kehittämiseen.

Kansainvälisesti vertailluna suomalainen mediakasvatus asemoituu pohjoiseurooppalaiseen mediakasvatuskulttuuriin, jossa painotetaan mediataitojen kehittämistä ja kasvatuksellisia keinoja lasten suojelemiseksi ja voimauttamiseksi. Esimerkkinä kontrollia painottavasta kulttuurista voidaan puolestaan mainita Saksa, jossa on vahva lainsäädännöllinen perusta mediasäätelylle lastensuojelullisin perustein ja erityisesti digitaalisten pelien sisältöjä kontrolloidaan tiukasti. (Salokoski & Mustonen 2007, 122–123.)

Yhteiskunnallisten arvojen ja kasvatustavoitteiden muokkautuminen on nähtävissä myös mediaan liittyvän säätelyn ja kontrollin muutoksissa ja niihin liittyvissä perusteluissa: kahden uusimman kuvaohjelman laatimisen yhteydessä huoli median vaikutuksista on kohdistunut lapsen (psykykkisen) kehityksen vaarantumiseen, kun taas aiemmilla vuosikymmenillä yleisesti esiintyneet diskurssit esimerkiksi ”massamedian” moraalisesti turmiollisista vaikutuksista eivät lain perusteluissa enää esiinny. Pohjola (2009, 150) näkee siirtymän osoituksena aikakautemme luonteesta, jossa lapsuus hahmotetaan ensisijaisesti kehityksen kautta ikäkauteen sidottuna tilana, mikä esimerkiksi yhteiskunta- tai sosiokulttuurisista näkökulmista herättääkin kysymyksiä siitä, minkä tieteenalan paradigmojen kautta lapsiin ja mediaan liittyviä kysymyksiä ensisijaisesti hahmotetaan.

Diginatiivien representaatiosta

Mediaan ja nuoriin liittyvässä diskurssissa nuoret kuvataan usein digitaalisen kulttuurin tai teknologian suvereenina, myötäsyntisinä osajina vastakohtana nykyteknologiasta ymmärtämättömille aikaisemmille sukupolville. Tällä retoriikalla ylläpidetään pitkälti myytiksi osoittautunutta kuvaa uusista ”digitaalisista sukupolvista” ja tällaisten termien käyttöä voidaan pitää jopa yhtenä teknologisen ja biologisen determinismin muotona (Selwyn 2009).

Dikotominen jako ylikorostaa sukupolvien välistä eroa ja vähättelee sukupolvien sisäistä

monimuotoisuutta (Buckingham 2011; Ben-
net & Maton 2010). Puhetapa myös aliarvioi
aikuisia ja vahvistaa kasvatusta ja kohtaamis-
ta hankaloittavaa kuilua esimerkiksi perhei-
den sisällä tai opettajien ja oppilaiden välille.
Digisukupolvijattelu elää myös kouluissa
ja muissa kasvatusta- ja opetusinstituutioissa,
joissa usein toivotaan mediakasvatuksen
asiantuntijuuden ongelman ratkeavan itses-
tään uusien työntekijäskupolvien myötä.
Toive sellaisenaan on turhan optimistinen:
esimerkiksi vuonna 2007 tehdyssä kyselyssä
peräti 80 % opintojensa loppuvaiheessa ol-
leista luokan- ja lastentarhanopettajista koki
opintojen sisältäneen liian vähän mediakas-
vatusta (Alanen 2007, 6–9). Yhdysvalloissa
tehdyssä tuoreessa tutkimuksessa todettiin,
että korkeakouluopiskelijat näyttävät olevan
kiinnostuneita viimeisimmästä teknologi-
asta, mutta käyttävät kuitenkin enemmän
perinteisiä työskentelyvälineitä kuten
tietokonetta ja sähköpostia (Dahlstrom, de
Boor, Grunwald, & Vockley, 2011). Lasten
ja nuorten internetin ja sosiaalisen median
käyttötaitojen yliarvioinnista varoitetaan
(Aarnio ja Multisilta 2011) ja kasvatuksen
merkitystä mediataitojen kehittämisessä
korostetaan (Li & Ranieri 2010).

Ennen kaikkea stereotyyppiset yleistyksen
kuitenkin häivyttävät todelliseen elämään
aina liittyvän moninaisuuden, ja siksi niiden
käyttöä kasvatukseen tai viranomaisen
mediakasvatustalteen perustana on syytä
välttää. Kaikki nuoret eivät ole aktiivisia
mediatoimijoita tai edes kiinnostuneita
toimimaan median parissa, eikä jokaisen
tarvitse ollakaan media-aktiivi. Kompetentti
toimijuus mediassa vaatii edelleen harjoit-
telua, kiinnostusta ja kasvatusta – pelkän
syntymävuoden perusteella ihmisen media-
toimijuutta ei voi todentaa.

Ikäluokkiin ja mediaan liittyvissä tarkas-
teluissa huomionarvoiseksi nousee kysymys
lapsuuden ja nuoruuden rajasta: kuka on
mediassa nuori? Esimerkiksi Lasten Mediabarometri 2011 -selvityksen keskeisenä
havaintona todettiin se, että jo peruskoulun
viidesluokkalaiset, 10–11-vuotiaat lapset,
käyttävät mediasisältöjä, jotka tavallisesti
liitetään nuoriin (Pääjärvi 2012, 64). Media-
kasvatuksen kannalta keskeinen kysymys
on oikeanlaisten kasvatuksellisten viestien
ja toimenpiteiden suuntaamisesta erilaisille

käyttäjryhmille pelkän ikäryhmittelyyn
sijaan. Kohdennettua kasvatusta ja nuoren
tuntemista yksilönä tarvitaan, jotta media-
kasvatusta olisi vaikuttavaa ja tehokasta.

Lapset ja nuoret oman elämänsä toimijoina

Mediakasvatuksen avulla voidaan voimaannuttaa ja valtauttaa yksilöitä aktiivisiksi oman elämänsä toimijoiksi yhteiskunnassa. Lasten ja nuorten osallisuus omassa mediakulttuurissaan on tärkeä aktiivisen toimijuuden väylä. Lapsen oikeuksien sopimuksen mukaisesti lapsilla ja nuorilla tulee myös olla oikeus osallisuuteen heitä koskevissa asioissa, ja viime vuosikymmenten aikana tämän oikeuden on yhä laajemmin nähty kattavan kaikki yhteiskunnallisen toiminnan tasot – joskin osallisuuden on usein havaittu jäävän pääosin retoriselle tasolle käytännön vaikutusten jäädessä vähäisiksi (Prout 2003, 17–21). Lasten ja nuorten osallistaminen kasvatukseen ja kontrolliin liittyvissä teemoissa herättää myös kysymyksiä manipulaation mahdollisuudesta: onko osallisuus aitoa, vai tuleeko siitä vain hallinnan ja kontrollin uusi väylä, tapa saada lapset säätelemään lapsia ja toimimaan aikuisten politiikan suloisina pelinappuloina? (Ks. esim. Hart 1992; Prout 2003, 21; Rayner 2003.)

MEKU:n mediakasvatuksessa nuorten osallistaminen mediakasvatukseen suunnitteluun ja toteutukseen näkyy monella tasolla: Toimintaperiaatteiden tasolla lasten ja nuorten osallisuuden aito huomioiminen nähdään olevan kasvattajien ja viranomaisen velvollisuus silloin, kun toiminta koskee lapsia ja nuoria. Käytännön tasolla MEKU kehittää menetelmiä, joiden avulla lasten ja nuorten mediaan liittyvää kokemustietoa ja mielipiteitä voidaan sekä käyttää mediakasvatukseen suuntaamiseen että välittää kasvattajille ja toisille nuorille media-aiheisen keskustelun herättäjänä. Mediakasvatusta ei edellytä aikuisen toteuttamaa toimintaa, vaan nuoret voivat toimia hyvin tuloksin myös toisten nuorten kanssa – oppien samalla itsekkin mediasta ja mediakasvatuksesta reflektoidessaan suhdettaan mediaan (ks. Salokoski & Mustonen 2007, 120). Uuden kuvaohjelman myötä nuorten on lisäksi

mahdollista antaa jopa uudelleenluokitte-
luun johtavaa palautetta kuvaohjelmien ikä-
rajoista siinä missä aikuistenkin. Myyttisten
diginatiivien tilalla voidaankin tulevaisuu-
dessa nähdä omaan mediaympäristöönsä
vaikuttavia lapsia ja nuoria.

Lähteet

Aarnio, A. & Multisilta, J. (2011) *Facebook ja Youtube – ne on meidän juttu! Kansallinen tutkimus lasten ja nuorten sosiaalisen median ja verkkopalveluiden käytöstä*. Helsinki: Helsingin yliopisto.

Alanen, V. (2007) *Lastentarhan- ja luokanopettajaopis-
kelijat ja mediakasvatus. Käsitteitä mediakasvatuksen
tärkeistä, kokemuksia mediakasvatuksen opinnoista ja
toimenpide-ehdotuksia helpottamaan mediakasvatuksen
toteuttamista*. Mediamuffinssi-projekti ja Suomen
Opettajaksi Opiskelevien liitto.

Bennett, S. S. & Maton, K. K. (2010) Beyond the 'digi-
tal natives' debate: Towards a more nuanced under-
standing of students' technology experiences. *Journal
of Computer Assisted Learning* 26:5, 321–331.

Buckingham, David (2011) Foreword. Teoksessa
Thomas, Michael (toim.) *Deconstructing Digital Na-
tives. Young People, Technology and the New Literacies*.
New York: Routledge.

Burman, E. (2008) *Deconstructing developmental
psychology, 2nd edition*. New York: Routledge.

Dahlstrom, Eden, Tom de Boer, Peter Grunwald, and
Martha Vockley, with a foreword by Diana Oblinger.
The ECAR National Study of Undergraduate Stu-
dents and Information Technology, 2011 (Research
Report). Boulder, CO: EDUCAUSE Center for
Applied Research

Ermi, L; Heliö, S; Mäyrä F. (2004) *Pelien voima ja
pelaamisen hallinta. Lapsat ja nuoret pelikulttuurien
toimijoina*. Tampere: Tampereen yliopiston hyper-
medialaboration julkaisuja 6.

Hart, R.A. (1992) *Children's participation. From tokenism
to citizenship*. [http://www.unicef-irc.org/publications/
pdf/childrens_participation.pdf](http://www.unicef-irc.org/publications/pdf/childrens_participation.pdf). Linkki tarkistettu
29.6.2012.

Kotilainen, S. (2009) Suhteet mediaan – avainkoke-
muksia nykykulttuurissa. Teoksessa Kotilainen, S.
(toim.) *Suhteissa mediaan*. Jyväskylän yliopisto: Nyky-
kulttuurin tutkimuskeskuksen julkaisuja 99, 7–18.

Kupiainen, R. (2009) Lasten mediasuhteet media-
kasvatuksen kysymyksenä. Teoksessa Kotilainen, S.
(toim.) *Suhteissa mediaan*. Jyväskylän yliopisto: Nyky-
kulttuurin tutkimuskeskuksen julkaisuja 99, 167–183.

Kupiainen, R. & Sintonen, S. (2009) *Medialukutaidot,
osallisuus, mediakasvatus*. Helsinki, Gaudeamus.

Li, Y., & Ranieri, M. (2010) Are 'digital natives' really
digitally competent? A study on Chinese Teen-
agers. *British Journal of Educational Technology* 41:6,
1029–1042.

Livingstone, S., Haddon, L., Görzig, A., and Ólafsson,
K. (2011) *Risks and safety on the internet: The perspective
of European children. Full Findings*. LSE, London: EU
Kids Online.

Pohjola, K. (2009) Elokuvien ikäraajat arvokoneistona.
Teoksessa Kotilainen, S. (toim.) *Suhteissa mediaan*.
Jyväskylä: Nykykulttuurin tutkimuskeskuksen
julkaisuja 99, 149–166.

Prout, A. (2003) Participation, policy and the chang-
ing conditions of childhood. Teoksessa C. Hallett & A.
Prout (toim.) *Hearing the Voices of Children. Social Policy
for a New Century*. London: Routledge, 11–25

Pääjärvi, S. (2012) Yhteenveto ja suosituksia. Teokses-
sa Pääjärvi, S. (toim.) *Lasten mediabarometri 2011 –
7–11-vuotiaiden lasten mediankäyttö ja kokemukset media-
kasvatuksesta*. Mediakasvatusseuran julkaisuja 1/2012.

Rayner, M. 2003. Citizen Child: London children's
participation in the Office of the Children's Rights
Commissioner for London. Teoksessa C. Hallett & A.
Prout (toim.) *Hearing the voices of children. Social policy
for a new century*. London: Routledge, 57–70.

Robinson, K. H., & Davies, C. (2008) 'She's Kickin'
Ass, That's What She's Doing!': Deconstructing Child-
hood 'Innocence' in Media Representations. *Australian
Feminist Studies* 23:57, 343–358.

Salokoski, T. & Mustonen, A. (2007) *Median vaiku-
tukset lapsiin ja nuoriin – katsaus tutkimuksiin sekä
kansainvälisiin mediakasvatuksen ja -sääntelyn keinoihin*.
Mediakasvatusseuran julkaisuja 2/2007.

Selwyn, Neil (2009) "The digital native – myth and
reality", *Aslib Proceedings* 61:4, 364–379.

Solomon, Y. (2009). Deconstructing developmental
psychology. *Gender & Education* 21:1, 126–128.

Suoranta, J. & Ylä-Kotola, M. (2000) *Mediakasvatus
simulaatiokulttuurissa*. Porvoo-Helsinki-Juva: WSOY.